

IUC BAŞKANI AZIZOĞLU: “MODERN HUKUKLA MUHAFAZAKAR HUKUKUN ENTEGRASYONU ŞART”



IHA

Uluslararası Üniversiteler Konseyi (IUC) Kurucu Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Hikmet Azizoğlu, “Modern hukukla muhafazakar hukukun entegrasyonu şart” dedi.

Türkmeneli Televizyonu’nda yaptığı programda coğrafyamızdaki akademik, politik, ekonomik ve sosyal yaşamı analiz eden IUC Kurucu Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Hikmet Azizoğlu, bu hafta modern hukuk ile muhafazakar ve yerel hukuk analizi üzerinde değerlendirmelerde bulundu. Programa Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Anayasa Profesörü ve eski Refah Partisi Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Ahmet Bilgin ile Çankaya Üniversitesi Anayasa Profesörü Doğan Soyaslan katıldı.

Coğrafi ve küresel hukuk sisteminin analiz edildiği programda Azizoğlu, demokrasi perspektifinden bakıldığında 1982 Anayasası’nın öngördüğü hukuki yapının evrensel değil, yerel bir yapılanma olduğunun, ciddi değişikliklere tabi tutulması gerektiğinin kolaylıkla fark edilebildiğini belirterek, “Ancak bir hukuki düzende yapısal reformların gerçekleştirilmesi için temenniler yetersiz kalmaktadır. Dünya ve Türkiye deneyimlerinin gösterdiği gibi demokratikleşme dalgası olarak nitelendirilebilecek değişikliklerin gerçekleştirilmesi, güçlü ve

kararlı halk desteğini almış siyasi iktidarları gerektirir. Böyle bir reformun yapılabilmesi için aynı zamanda istikrarlı bir döneme de ihtiyaç duyulmaktadır” dedi.

"BİREYİN VE TOPLUMUN DEĞİL DEVLETİN KORUYUCU KALKANI ANAYASA"

Anayasanın öngörülen evrensel hukuk sisteminin gerisinde yerel bir ihtiyaç ve birey ile toplumun ihtiyaçları yerine devletin koruyucu kalkanı olarak kurgulanıp yapılandırılmasının yargının hukukun gerisinde kalmasına sebebiyet verdiğini hatırlatan Azizoğlu, “Türkiye’de 1990 sonrasında gittikçe artan biçimde insan hakları ile ilgili bir bilinçlenme oluşmuştur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nden (AİHS) kaynaklanan bireysel başvuru hakkının tarafımızdan tanınmasından bugüne kadar Türkiye’den Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (AİHM) yapılan başvuru sayısının giderek artıyor olması ve bu başvuruları azaltabilmek amacıyla iç hukukumuzda Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru hakkının kabulü, anılan bilinçlenme ile doğrudan ilgilidir. Türkiye’nin önce 1987 yılında AİHS’deki bireysel başvuru hakkını ve daha sonra 1990 yılında AİHM’nin zorunlu yargı yetkisini tanınması sonrasında AİHM’nin Türkiye ile ilgili konularda verdiği kararlar gündemi daha fazla meşgul etmeye başlamıştır. Aynı zamanda verilen kararların bağlayıcı olması ve söz konusu kararların icrasını Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu tarafından izlenmesi nedeniyle AİHM kararlarının gereğini yerine getirmek (icrasını mümkün kılmak) için anayasal ve yasal reformlar gündeme gelmiştir. Nitekim 1990’lı yıllardan bugüne kadar yapılan birçok anayasa değişikliği ve yasal reformlar aynı zamanda AİHM kararlarının gereğini yerine getirmek ve böylelikle icra edilmelerini sağlamak amacı taşıdığı da görülmektedir. AİHM kararlarının da etkisiyle artık ülke içerisinde insan hakları bakımından duyarlık oluşmaya başlamış ve böylece bireyler devlete karşı haklarını korumak amacıyla uluslararası başvuru mekanizmalarını sıklıkla kullanmaya başlamışlardır” diye konuştu.

DEMOKRATİKLEŞME VE SİVİLLEŞME SÜRECİ

Demokratikleşme sürecinin başlangıç aşamasında dış dinamiklerin çok daha belirleyici olmasının yürütmeyi ve parlamentoyu daha özgür kararlar almasına imkan sağladığını kaydeden Azizoğlu, “Sözde Batı felsefesi, yaşam tarzı ve demokratik yapısının yılmaz savunucusu olan özde anti demokratik yapılanmalarla Türkiye’yi yerel bir demokrasi anlayışı ile yönetmeyi tabu gören iç dinamikler ağa babaları Batı toplumlarının reaksiyonundan korkmaları vesile olmuş, demokratik reformlar hayata geçirilmiştir. Bu aşamada iç dinamiklerin çok etkin olmaması, Türkiye’deki demokratikleşme süreci için bariz bir özellik olarak görülmektedir. Bununla birlikte 1990’lı yıllardan sonra dünyadaki ve bölgemizde gerçekleştirilen reformlar ve yaşanan siyasi gelişmelerle birlikte artık iç dinamikler de demokratikleşme sürecinde sessiz kalmaya başlamıştır. Bu durum 2000’li yıllarda daha açık biçimde fark edilebilmektedir. İç dinamiklerin belirginleşmesine katkı sağlayan değişik faktörlerden söz edilebilir. İlk olarak gelişen ekonomi ve özellikle özel sektörün dünyadaki gelişmelere daha hızlı ayak uydurması, siyasal iktidarları bazı yapısal reformları hayata geçirmeye zorlamıştır. Ekonomik standartların yükselmesiyle birlikte değişik toplum kesimlerinin hak ve özgürlükler noktasındaki duyarlılığı artmıştır. Bu duyarlılık nedeniyle yasama ve yürütme organları, insan hakları taleplerine daha fazla eğilmek durumunda kalmışlardır” dedi.

ULUSLARARASILAŞMANIN DEMOKRASİ VE YEREL HUKUK SİSTEMİMİZİ ETKİLEŞİMİ

Azizoğlu, küreselleşme süreçlerinin etkisinin kitle iletişim araçlarının çeşitlenmesi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler nedeniyle insanların hem ülke içerisinde hem de uluslararası alanda yaşanan gelişmeleri daha yakından takip etmeye, uluslararasılaşmaya ve insan hakları ile ilgili gelişmelere daha fazla ilgi duymaya başladıklarını belirterek, “Özellikle diğer ülke uygulamalarının farkına varan ve Türkiye’deki durumla mukayese etme imkânâna sahip olan bireyler ve toplum her zaman daha iyisini istemeye ve ülkedeki yanlış uygulamaları daha fazla eleştirmeye başlamışlardır. Bu durum insan hakları, demokrasi ve hukuk devletinin önündeki engellerin kaldırılması açısından iktidarları daha fazla zorlar hale gelmiştir. Bu noktada özellikle 2002-2012 dönemi sorunların ortaya çıkması ve bunlara yönelik çözüm önerileri bağlamında anayasal ve yasal reformların yapılması açısından çok önemli bir dönem olarak görülebilir. Bu dönemde siyasi iktidarların demokratikleşme, sivilleşme, ekonomi, sosyal politika, insan hakları, hukuk ve benzeri alanlarda gerçekleştirmeye çalıştıkları reformlara yönelik olarak ortaya konulan statüko kaynaklı dirençler, özellikle kitle iletişim araçlarının yaygınlığı ve çeşitliliği dolayısıyla tüm toplumun gözü önünde cereyan etmiştir. Bu dirençlerin aşılması amacıyla gerçekleştirilen 2007 ve 2010 anayasa değişiklikleri de yine aynı şekilde herkesin takip ettiği bir süreçte hayata geçirilmiştir. Belirtilen dönemde, karşılaşılan vesayet direnci üzerine iki önemli anayasa değişikliği gerçekleştirilmiştir. İlk olarak 2007 yılında Anayasa Mahkemesi’nin ‘367 kararı’ sonrasında gerçekleştirilen anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanının halkın oyu ile seçilmesi esası getirilmiştir. 1982 Anayasası’nın öngördüğü vesayetçi modelin önemli bir aktörü konumundaki Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi esasının getirilmesi ile artık Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde 1961 yılından bu yana değişik zamanlarda yaşanan baskı, tehdit, hukuk dışına çıkma, kriz ve benzeri olumsuzluklar da bertaraf edilmiştir” dedi.

Azizoğlu, şunları söyledi:

“Vesayetin kırılması noktasında 2010 yılında gerçekleştirilen anayasa değişikliğinde ise ağırlıklı olarak yargı vesayeti ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Özellikle Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun (HSYK) oluşumuna yönelik getirilen düzenleme ile adli ve idari yargıdaki Danıştay ve Yargıtay’ın vesayeti kırılmıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesi’nin oluşumu daha çoğulcu hale getirilmiştir. Bunun yanı sıra askeri yargı düzeni ile ilgili yenilik de kısmen vesayetin kırılması noktasında olumlu bir katkı sağlayabilecektir. 1982 Anayasası’nın öngördüğü vesayetçi yapının tasfiyesini sağlayan söz konusu iki değişikliğin de halkoyu ile kabul edilmiş olması, esasen halkın da yapısal reformların gerçekleştirilmesi gerekliliğine ve anayasal ve hukuksal sistemimizin de hızla uluslararası statüye uygun hale getirilmesi kanaatine sahip olduğunu göstermektedir. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte 2000’li yıllara gelindiğinde Türkiye’de tabandan gelen güçlü bir talebin mevcut olduğu, sadece dış dinamiklerin değil, aynı zamanda iç dinamiklerin de artık demokratikleşme ve yerel zihniyetten kurtulup uluslararasılaşma adımlarının atılmasında belirleyici olduğu görülmektedir.”

DEMOKRATİKLEŞME SÜREÇLERİNDE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ROLÜ

Demokratikleşme süreçlerinin başlangıç aşamasında başta AB olmak üzere uluslararası dinamiklerin oldukça önemli etkisi olduğunu kaydeden Azizoglu, “Ülkeye hâkim olan içe kapanık, dünyadan kopuk, milletinden korkan politikaların aşılmasında, evrensel düzeyde bir demokrasi ve insan hakları kabulünün yerleşmesinde AB'nin ve AB uyum sürecinin etkisi yadsınamaz. AB üyeliği hedefi doğrultusunda gerçekleştirilmesi gereken Kopenhag Kriterleri, Türkiye'nin demokratikleşme standardının yükseltilmesine ciddi katkı sağlamıştır. Kopenhag Kriterleri'nin üç önemli başlığı olan ‘insan hakları standartlarının yükseltilmesi’, ‘sivil demokrasi’ ve ‘serbest piyasa ekonomisi’ esasen Türkiye'deki demokratikleşme sürecinin olmazsa olmazları olarak da görülebilir. AB'ye uyum süreci çerçevesinde 2004 ve 2010 yıllarında gerçekleştirilen kapsamlı anayasa değişiklikleri ile 1982 Anayasası'nın yaklaşık üçte biri değiştirilerek; demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi alanlarında önemli mesafe alınmıştır. AB Uyum Paketleri kapsamında hayata geçirilen bu değişiklikler, bir yandan demokrasiyi ve hukuk devletini güçlendirmiş, diğer yandan da Türkiye'nin daha özgür bir ortama kavuşmasını sağlamıştır. Bu değişimlerin toplumun tüm kesimleri tarafından sahiplenilmiş olması, bu adımların sadece AB tarafından istendiği için değil aynı zamanda toplumsal taleplere karşılık geldiği için atıldığı bir göstergesidir” dedi